

Asia: VN/23400/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien, valmiuslain ja julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta

1. Järjestämisvastuun siirtoon liittyvät muutokset

a) Näkemyksenne asiakastietojen käsittelyä, käyttöoikeuksia, tiedonsaantioikeuksia sekä työvoimaviranomaisen hankkimia lisäosia koskevan sääntelyn täsmentämisestä

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta: 112 §, 114 §, 120 §, 120 a § ja 125 §,

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta: 14 §,

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 13 §:n muuttamisesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta):

Pro kannattaa asiakastietojen käsittelyyn ja valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvän sääntelyn täydentämistä ehdotetulla tavalla. Osa muutoksista täsmentäisi KEHA-keskuksen ja työvoimaviranomaisten välisiä vastuita ja osa on välttämättömiä järjestämisvastuun siirron sujuvan toimeenpanon varmistamiseksi.

Työvoimaviranomaisilla voi olla käytössään valtakunnallista tietojärjestelmäkokonaisuutta täydentäviä lisäosia. Hallituksen esityksessä on tarpeellisia täsmennyksiä lisäosiin liittyvään sääntelyyn. KEHA-keskuksessa hoidetaan valtiolle jääviä työttömyysturvalaissa säädettyjä työvoimapolitiittista harkintaa vaativia työttömyysturvatehtäviä. Hallituksen esityksestä ei käy ilmi mikä mahdollisten lisäosien tietosisältö on. Tarkastelu liittyy lähinnä tietojärjestelmäkokonaisuuden tekniseen yhteensopivuuteen. Pro ehdottaa, että hallituksen esityksen jatkovalmistelun yhteydessä selvitetään, onko KEHA-keskuksessa työttömyysturvalaissa säädettyjä tehtäviä hoitaville tarpeen antaa käyttöoikeus mahdollisiin lisäosiin työttömyysturvatehtävien sujuvan ja asiakaslähtöisen hoitamisen varmistamiseksi?

Pro pitää tulorekisterilakiin ehdotettuja muutoksia tarpeellisena, jotta KEHA-keskus ja työvoimaviranomaiset pystyvät hyödyntämään tulotietorekisteriä tarkoituksenmukaisella tavalla tehtäviensä hoitamisessa.

b) Näkemyksenne siirtävistä sopimuksista sekä tuki- ja korvauspäätöksistä

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta 10 ja 11 §):

Pro pitää perusteltuna ehdotusta, että valtio korvaa työvoimaviranomaisille siirtyvien päätösten perusteella maksettavaksi tulevat tuet ja korvaukset valtion talousarvion rajoissa, mikäli ne kohdistuvat aikaan ennen 1.1.2025.

c) Näkemyksenne valtiolta kuntaan siirtynyttä henkilöstöä koskevaan muutosehdotukseen

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaansaattamisesta 6 §):

Pro pitää välttämättömänä voimaansaattolain täydentämistä niin, että työllisyyspalvelujen järjestämisvastuun siirron yhteydessä valtiolta siirtyneen henkilöstön siirtäminen edelleen työllisyysalueen sisällä toisen kunnan palvelukseen katsotaan liikkeenluovutukseksi vuoden 2025 loppuun.

Työvoimapalvelujen organisointi on kesken ja on mahdollista, että erilaisia järjestelyjä tapahtuu siirtymähetken jälkeen. Vuoden 2025 loppuun jatkuva siirtymäaika tuo henkilöstölle mittavan muutoksen toteuttamisessa tarvittavaa turvaa.

d) Näkemyksenne muista järjestämisvastuun siirtoon liittyvistä ehdotuksista:

Pro pitää perusteltuna järjestämislain 13 §:n muutosta, joka mahdollistaa myös muussa laissa kuin järjestämislaissa työvoimaviranomaiselle säädettyjen tehtävien antamisen sopimuksella (kuntalain 54 §) toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi.

Myös järjestämislain 3 §:n määritelmän muutos siten, että sopimuksen perusteella tehtävää hoitavaa viranhaltijaa pidetään työvoimaviranomaisena, on tarpeellinen.

Työvoimaviranomaisten määrä lisääntyy suhteessa nykytilaan. Tehtävien hoito edellyttää yhteistyötä mm. KEHA-keskuksen työttömyysturvatehtäviä hoitavien ja työttömyysetuuden maksajien kanssa. Miten varmistetaan sujuvat toimintaprosessit kussakin tilanteessa toimivaltaisten viranomaisten kesken mm. työvoimapolitiittisten lausuntojen antamisessa niin, etteivät esim. asiantuntijalausuntojen käsittelyajat pitene?

2. Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavat muutokset

Näkemyksenne työnhakijan palveluprosessiin ehdotettavista muutoksista

(Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta 32 §, 33 §, 44 - 47§ ja vastaavat muutokset laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain muuttamisesta 2 luvun 6 §, 3 luvun 3 - 6 §):

Pro kannattaa muutosehdotuksia, joilla pyritään keventämään palveluprosessia kokonaisuutena tarkastellen suhteellisen pienen (arvio vuositasolla 15 500) työnhakijaryhmän (=työttömyys päättyvässä kolmen kuukauden kuluessa tai varusmies- tai siviilipalvelus tai perhevapaa alkamassa kolmen kuukauden kuluessa ja saman kolmen kuukauden säännön toteutuessa keston osalta) kohdalla. Pro pitää tärkeänä, että työvoimaviranomaisen asiantuntijaresurssia kyetään nykyistä tehokkaammin kohdentamaan työnhakijoiden palvelutarpeita vastaavaksi.

Pro katsoo, ettei työvoimaviranomaisen harkintavallan lisääminen laissa määritellyn kohderyhmän osalta heikennä heidän asemaansa, koska palvelutarve arvioidaan joka tapauksessa yksilöllisesti alkuhaastattelussa. Mikäli työttömyys ei päättyisi kolmen kuukauden kuluessa, järjestettäisiin kohderyhmään kuuluvalla työnhakijalle mahdollisesti pitämättä jääneet työnhakukeskustelut ja täydentävät työnhakukeskustelut viivytyksettä.

Pro kannattaa myös työnhakuvelvollisuuteen ehdotettuja muutoksia.

Marraskuussa 2023 julkaistussa selvityksessä pohjoismaista työvoimapalvelumallia koskevan lainsäädännön kehittämistarpeista (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2023:44) ei suositella lain muuttamista useammin kuin kerran saman vaalikauden aikana. Samalla todetaan äkillisten muutostarpeiden olevan perusteltuja. Työvoimapalveluihin ja työttömyysturvaan liittyvää lainsäädäntöä on uudistettu tiuhaan. Jatkuvat säädösmuutostarpeet heijastelevat myös kulloinkin istuvan hallituksen käyttämää keinovalikoimaa talous- ja työllisyyspolitiikkansa yhteensovittamisessa. Pro toi jo pohjoismaisen työvoimapalvelumallin valmistelun yhteydessä vuonna 2021 vahvasti esille käsityksensä, että lakiin kirjattavien haastattelujen ja keskustelujen sekä työnhakuvelvollisuuden yksityiskohtia olisi pitänyt pohtia perusteellisemmin erityisesti niiden työnhakijoiden kohdalla, joiden edellytykset hakea työtä ja työllistyä ovat kunnossa. Pro huomautti, ettei yksinomaan työttömyysetuuden vastikkeellisuuden korostamisen vuoksi pidä luoda toimintamalleja, joiden työllisyyttä edistävät vaikutukset ovat tutkimusten perusteella marginaalisia.

Pro toteaa, että säädösvalmistelua tehdään vuosi vuodelta lisääntyvässä kiireessä, joka ei mahdollista laadukasta hallituksen esitysten vaikutusten arviointia, sidosryhmien kuulemista ja lausunnonantajien perusteltujen näkemysten huomioimista. Huolellisella valmistelulla voidaan välttää korjaus- ja täydennystarpeita, jotka osaltaan työllistävät muutoinkin tiukoilla olevia säädösvalmisteluresursseja ja aiheuttavat aina lisätyötä myös muuttuvaa lainsäädäntöä toiminnassaan soveltaville viranomaisille.

3. Muut ehdotettavat muutokset

a) Näkemyksenne työttömyysturvalakiin sisältyvistä muutoksista:

Pro pitää ongelmallisena ehdotusta työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 a kohdaksi, joka sanktioi tilanteen, jossa asiakas omalla menettelyllään aiheuttaa, ettei työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua pidetä. Seuraamuksen perusteena olevan menettelyn ei edellytetä olevan moitittava. Seuraamusta asetettaessa voi olla ongelmallista arvioida, milloin kyse on asiakkaan olosuhteissa tapahtuneesta muutoksesta ja milloin tarkoituksellisesta väärän tiedon antamisesta työvoimaviranomaiselle.

Ennen kuin hallituksen esitys lopullisena annetaan, on tarpeen pohtia uuden 1 a kohdan sisältö, jotta asiakas ei saa sanktiota tilanteessa, jossa hän ei ole tarkoituksellisesti antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja.

Pro ehdottaa työttömyysturvalain 2 a luvun 9 §:n 1 momentin 1 a kohdasta seuraavat vaihtoehtoiset muotoilut:

1 a) omalla moitittavalla menettelyllään aiheuttaa, ettei hänelle järjestetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 ja 33 §:ssä tarkoitettua työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua;

tai

1 a) antaa tarkoituksellisesti harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja, joiden perusteella hänelle ei järjestetä työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain 32 ja 33 §:ssä tarkoitettua työnhakukeskustelua tai täydentävää työnhakukeskustelua;

b) Muut mahdolliset näkemyksenne esitysluonnoksesta:

Prolla ei ole huomautettavaa työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 9 §:n muutokseen, jolla täsmennetään monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointiin liittyvien johtoryhmien enimmäismäärää ja asettamista koskevia kirjauksia.

Pro pitää asiakkaan näkökulmasta tarpeellisena palkkaturvalain 10 §:n ja merimiesten palkkaturvalain 9 §:n muuttamista niin, että palkkaturvahakemuksen voi jättää KEHA-keskuksen lisäksi järjestämislaissa määritellylle työvoimaviranomaiselle.

Lausuntopyynnön jakelussa on Työ- ja elinkeinohallinnon valtakunnallinen yhdistys THHL ry. Kyseisen yhdistyksen työhallinnon henkilöstön edunvalvontaan liittyvät tehtävät ovat siirtyneet vuoden 2019 alusta Ammattiliitto Pro ry:lle. Pro edellyttää, että henkilöstön asemaan vaikuttavissa lainsäädäntöhankkeissa lausunnot pyydetään johdonmukaisesti valtion henkilöstöä edustavilta pääsopijajärjestöiltä.

Valmiuslakiin tehtävät muutokset ovat luonteeltaan teknisiä ja liittyvät toimivaltaisen viranomaisen muuttumiseen vuoden 2025 alusta.

Luonteeltaan tekninen on myös järjestämislain 42 §:n uusi kirjaus, jolla todetaan työvoimaviranomaiset TE-toimistojen sijaan Eures-jäseniksi.

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry